

DEBRECZENI ELLENŐR.

Politikai, közgazdasági s társadalmi lap.

A SZABADELVOPÁRT KÖZLÖNYE.

Megjelen hetenkint ötször, u. m. Hettón, Kedden, Szerdán, Csütörtökön és Szombaton.

Hirdetési díj: öt hasabos petitor 5 krajczár. Nagyobb terjedelmű s többi... Hirdetési díj: öt hasabos petitor 5 krajczár. Nagyobb terjedelmű s többi...

Előfizetési feltételek: helyben házas hordva vagy vidékre postaián küldve. Egész évre 10 frt. Félévre 5 frt. Negyedévre 3 frt 50 kr. Egy óra 1 frt. Előfizetheti helyben a kiadóhivatalban Kutas István nyomdájában, a székelytelepi K. Lajos és Ifj. Csáthy Károly könyvkereskedésében, vidéken a postahivatalokban.

Külügyi politikánk s Kossuth Lajos levele.

II. Kossuth levele nem csak a felső irály elönyeinek diadalát aratja, hanem közjogi ellenzékünk negatív politikájának az európai constellációt rémképeért egyedül külügyi kormányunkat kárhoztató, erősen kárhoztató irányával oly támaszlop, melyhez hátat vetni kis és nagy celebritások sietnek a közjogi ellenzék táborából.

Oh! már miként is ne! Mikor Kossuth nevének nymbusza oly fényes, oly rozsdanélkül, hogy ragyogásának sugarai elfeledik a háttérbe bujt piczulas politikát, mely nem szégyení magát az egész nemzet tisztelete tárgyának, Kossuth nevének „vontató kötelébe” kapaszkodni!

Fájdalom, hogy ez lehetséges. Fájdalom, hogy az, kinek emléké az egész nemzet szívének Pantheonjába véste, a nemzet nagy többségével ellentétben, egy meddő politika maroknyi s nagy részben önző csapatának átengedte nevé, hogy annak varázsával szédítse a nádként idevont hajló felületességét, az egyéni okokból maulcontentus elemet!

Hissen ha azt mondják, hogy Kossuth Lajos egy fátýollal borított multnak, egy mai alkotmányos dynasztián kívül eső eszmének élő megtestesülése nem keresheti politikájának támpontját a kiengesztelődött nemzet által szentesített irányzat keretén belül, tisztelettel hajlunk meg a törhetetlen következetesség előtt, — de ha Kossuth Lajos egy a nemzet által már elrejtett merev függetlenégi politika képviselője, az alkotmányos monarchia sánczai közt egyesüljék egy anarchiára törekvő imparlamentális fractió (lehet) jószándoku, de lehetetlen) törekvéseivel, ha politikai leveleinek nyilvánosságára hozása által szellemi rokonságot enged közte s a közjogi ellenzék „egyedül üdvözítő” tanai közt, ez már Kossuth Lajos igazi tisztelőit oly fájdalmas érzéssel lepi meg, melyet titkolni nem lehet!

A „Debreczeni Ellenőr” tárczája.

Üstökösök és hullócsillagok.

Irtá: Békésy Gyula. Felolvasatott december 14-én 1877. (Folytatás.)

Igaz, hogy krónikánk körülbelül 500 üstökösökről emlékezik, de e szám nyilván igen kevés. Abban az időben, mikor még távcsövek nem voltak, csak azokat az üstökösöket vehették észre, melyeket szabad szemmel meg lehetett látni. A krónikák még ezek közül is csak a legnagyobb tartókért érdekesnek a fel említésre. Pedig bizonyosan nagyon sok jelent meg olyan is, mely szabad szemmel nem volt látható. 1769-től 1807-ig p. o. a 37 év alatt közönséges ember egyetlen egy üstökös sem láthatott, pedig a csillagászok ugyanazon idő alatt nem kevesebb mint 36-ot figyeltek meg. Az utóbbi néhány évtized alatt meg mióta utána látnak szorgalmasan az üstökösök keresésnek, körülbelül minden évben fedeznek fel egy néhány üstökösöt. Ha ösének is ily szenvedélyvel vigyáztak volna meg az üstökösöket, az alatt a 600 esztendő alatt, mióta — leg-

Senki sincs, ki ma a külügyi kormány diplomáitait ismerné, de nagyon sokan vagyunk, kik a három császár szövetséget nem tartjuk analognak azon feltevésével, hogy gr. Andrásy a muszka törekvéseket helyesli, azt támogatja, s Törökország feldarabolását ösztöztet kezekkel fogja nézni, sőt éhes farkasként jelentkezik a meghidegült préda felett, mint „osztó testvér.” — Azon hírek, melyek vad és szelid kacsák képében mohó étvágygyal fogyaszottak összes ellenzékeink fehér abronszain, mint például a fumiéi terpedőgyakorlat (melyre Kossuth is hivatkozik), bizony nagyon kevés bizonyítékot nyújtanak higgadt bíró előtt a tényáldék tárgyi megállapítására, hogy monarchiánk a kötelese semlegességet egyik vagy másik harczoló fél, de főképp az orosz ideák mulatására sutha dobta volna! A három császár-szövetség fénye pedig mást bizonyíthat, — de azt nem!

Bizonnyítja azt, hogy nemcsak egyéni érdekek, hanem a magas diplomácia is kénytelen meghajolni a helyzet kényszerítő nyomása alatt. Mert ha figyelemmel kísérjük azon mozzanatokot, melyek a három császár szövetségét megelőzőleg az európai politikai látképet egészen megváltoztatták, lehetetlen nem észlelnünk, — hogy ezen változások által teremtett helyzet nyomása volt az, mely gr. Andrásyt a szövetségbe voná, s nem a szerelem az egyesült porosz-orosz barátság ideáljához.

Oka e szövetségnek a párisi szerződés revidálása s az ezzel kapcsolatos muszka-porosz ölelkezés.

Oroszország törekvéseit ismeri mindenki. Nagy Péter végrendeletének megvalósítása a cél, mely után rájög s Poroszország vágyait illetőleg elég idezőnünk Kossuthnak egy régből levehél azon balsejtelmű jóslatot „eljő az idő, midőn Ausztria német tartományai — hazá mennek.” És ez nekünk mindakettő baj. Nagy baj, Oroszország a panszlavizmus öszeroppantó ölelkezésével fenyeget, s Poroszország szándoka, ezéjái megfosztának egyetlen természetes szövetségeseinktől, kire a vesztély napjaiban számítanunk nemcsak jogunk van, hanem alapon reményünkkel.

Természetesen, a mi nyárspolgári egyes gondolkozásomunk alig képes felogni azt, hogy miként lehetséges szöveteznie azokkal, a kik ellen nekünk van szükségünk szövetségésekre. De ki ismeri a politika tekervényes utait, mi-ért ne tehetné fel gr. Andrásyról, hogy ő nemcsak azért lépett a porosz-orosz szövetségbe, mint „der Dritte”, hogy ki legyen a tarokk-kompanya, hanem más okokból is. Hát mindig azoknak vagyunk-e barátai, kiknek barátait kértünk? Hát nem lenghetett-e a gróf Andrásy gondolatában azon uszály, — hogy sokkal könnyebb szövetségeseink körmöcskéire vigyázni a szövetség bizalmas órái alatt? mint a nyílt ellenségeskedés vagy a hideg közönyösség kőkerítésén keresztül? Ki tudja!

lább a zsidók számitása szerint — fenáll a világ, legalább 12009 üstökösökről tudnánk. Pedig még ha mind fejlegyztek volna, a hányat távcsövel megláthatnak volna (ha lett volna nekik), akkor sem említették volna fel jelentékeny számát azoknak az üstökösöknek, melyek közel jönnek a földhöz. Egy része az üstökösöknek épen mikor a földhöz közel járna, egy csillagképben jár a nappal s így tehát csak nappal jón a láthatár felé s ép azért nem látható. Más rész a déli egen tünik fel, oly lehet, hogy nem vehetünk tudomást rólok. Lehet, hogy a tüziföld lakói vagy Ujhollandia vadai igen jól látják, de sajnos ez országokban nem szokás üstökösöt figyelni sem historiat írni. Vegyük hozzá még ehaz azt is, hogy sok üstökösöt meg azért nem lehet megfigyelni, mert azon rövid idő alatt, míg látható volna rossz az idő, borult az ég. Sokkal több üstökös jár hát földünk közelében, mint az említett orvos ír felsette. Keveset mondunk, ha minden évre kéttől számitunk. Szerencsétlenség meg, bizony egyre másra több éri évenként kéttől e föld lakóit. Minthogy tehát az égen üstökösben, a földön szükségben és nyomorban soha sincs hiány, bizony nem kell ahoz valami nagy talentum, hogy minden bajhoz fogjunk egy üstökösöt bűnbakul. Sőt tán az lenne egy kissé nehezebb, olyan esztendőre találni, mikor az égen üstökös nincs, a földön meg baj nincs. Pedig még hogy az üstökösök számáról

A három császár szövetsége még eddig nem érvényesítette magát az orosz vágyak érdekében, s mi okunk van kétkedni a lovagias külügyér azon hivatalos kijelentésében, hogy „a monarchia kezei semmitféle irányban nincsenek lekötve? A porosz-orosz szövetséggel legalább nincsenek!” Mert hiszen az csakugyan valóóság „lyukas mogyoró.” Héja van, de tartalma nincs. Szemfényvesztő komodia, melyet a mult háttérbe rekeszt a lehullott függöny, mihelyt elszakad a hur, melyet az orosz olyan nagyon fesztit.

Benedek Sándor.

Abdul Kerim pára. A Neue Fr. Pr. közli az Abdul Kerim pasa elleni vádiratot. — Az okmány arra utal, hogy a porta mily roppant készüléket tett az oroszok ellen, sokkal nagyobbakat, — mint a korábbi háborukban. És mégis könyebben jutottak át a Dunán és Balkánon mint azelőtt. Hogy ez megtörténhet, csak onét eredt, hogy az öszerpont haderő a várakban maradt és egy kísérlet sem tétetett, feltartóztatni az ellent. A volt szerdár ekrem felelőssége — folytatja a vádirat — annyi val nagyobb, mert igen kiterjedt felhatalma volt. Elmulasztotta a Duna mentén a szükséges pontokon felállítani a szükséges haderőket, hogy vissza verje az ellenséget; nem tett semmi intézkedést, hogy az átkelés esetén megvédje az oroszok által fenyegetett lakosság és tulajdonukat. Az oroszok hadmozdulatai; a több helyen, pl. Sztovoval és Nikápolyal szemközti felhalmozott hadikészletekből könnyű lett volna eltalálni, hogy hol szándékoznak átkelni és 6 mégesem küldte oda a szükséges haderőket. Nyilván nem volt áthatva a rábizott feladat fontoságától. Mikor az átkelés megtörtént, egy lépést sem tett, hogy az ellenséget feltartóztassa. Arra szorítottok, hogy Sumiában maradjon, és alarm sürgönyöket küldött Konstantinápolyba az oroszok átkeléséről a Dunán és Balkánon és később a főváros ellen nyomulásokról. Ha tehát az ellenség átkelhetett a Dunán és a Balkánon és így jelentékeny kárt tette emberekben és anyagokban, a főfelelősség Abdul Kerim pasára hárul. — Akár szándékolt akár tudatlanságból tette, ő mindenestül bűnös. — Abdul Kerim erre igen terjedelmes válszt ír, melynek a Neue Freie Presse csak elejét közli. Az elmozdított szerdár ekrem egyszerűen de meggyőző hangon mondja el az események okait, felhozza a körülményeket melyeket nem vezethetett, melyeken nem urakodhatott, mivel nem ő hanem hol a hadügyminiszter, hol a palota, hol a haditanács vezényelték és meghiasították szándékait.

Rövid hírek. — Vespréme gyében az uzdi képviselőválasztás február 7-én lesz. — A londoni magyar-egylet február 7-én tánczygalmat rendez Londonban királynék 6 felségének és Teck herczegneké párfogása mellett; a tánczygalmra a trónörökös is várják. — Lasser osztrák miniszter komolyan beteg; az orvosok a nála beállott nagymérvű orvogyógyaszt agyalgyosnak nyilvánítják. — Orgyilkosságok kísérlet meg egy szeb omulandinista Ö-Becsén; reálövén Szabadkay Ignácra, ki a Miletics perben tanúkép szerepelt. A golyó Szabadkaynak csak kalapját szurta.

A királyi ügyész 1877-ik évi statiszticái kimutatása.

Az elítéltek összeszáma volt 612. Ebből nem emére nézve férfi 514. nő 98. Életkorára nézve 20 éven alatti: 73. férfi, 20 nő; 20—24 éves: 103 férfi 13 nő; 24—30 éves: 95 férfi, 16 nő; 30—40 éves:

fogalmunk legyen, egy más dolgot is figyelembe kell vennünk. Tudjuk hogy a boygók mindnyájan meglehetősen egy sikkban végzik pályafutásukat a nap körül, pályájuk igen hasonló a körhöz, úgy hogy egyik boygó utja a másikét keresztül nem vághatja s hogy mindnyájan nyugotról keletre mozognak. Az üstökös mozgásának ilyen féle körjáték nincs. Üstökös jó minden kigondolható irányból, mozog egyik előre, másik hátra, jár olyan elnyúlt pályán, hogy egyszer — mint p. o. 1680-iki nagy üstökös — nincs távolabb a naptól 30000 mértföldnél, tehát csak 1/10-nyire mértföldnyire jár a naptól; ennek folytán sebessege oly változó, hogy míg p. o. a föld egy m. p. alatt 4 mértföldet halad, az említett üstökös, mikor a naphoz legközelebb járt 73 és fél mértföldet repült át másodpercenként, míg a naptól legtovább jártában ugyanannyi idő alatt alig ballagott tovább 2 ölnyit. Epen a pályának ezen nagyon megnyúlt volta miatt az üstökös csak akkor lehet látni, mikor közel jár a naphoz, tehát közel a földhöz is, mert hisz a föld, az üstökösök óriás távolságait véve számba, soha sincs messze a naptól. Tegyük már most egy kis közöltő számított. Ugy találtuk, hogy az 1850-ig megfigyelt üstökösök közül, mikor a naphoz legközelebb volt, csak 20 járt belől a Merkur pályáján, s csak 70 belől a Venus bolygón. Ha

106. férfi, 28. nő; 40—60. éves: 103. férfi, 15. nő; 60. éven felüli 34. férfi, 6. nő. — Állapotára nézve nőlen 129, hajadon 37; nő férfi 312, férjes nő 36; özvegy férfi 73, özvegy nő 25. — Csaldái viszonyára nézve: gyermekkel bíró férfi 323, gyermekkel bíró nő 44; gyermektelen férfi 191, gyermektelen nő 54. Vállására nézve: földműl. cat. 24, görög cat. 20, görög keleti 60; ágostai hitv. 22; helv. hitv. 448; izraelita 38. Hivatására vagy mesterségére nézve: Határozott foglalkozás nélküli: 44; napszámos, eseléd: 176; ipar, kereskedelmi segély vagy gyárn munkás: 81; földműves 158; iparos kereskedő vagy gyáros: 95; tudományos vagy művészi foglalkozású: 6; tisztviselő 2; földirtokos vagy tőkepénzes; 3; — az előbbi rovatok alól nem tartozók nők vagy családtagok: 47. — Műveltség fokára nézve: — olvasni s írni nem tudó: 149. csak olvasni tudó 9; írni olvasni tudó 438; magasabb műveltségű: 16. — Vagyonai állapotára nézve: vagyon nélküli 367; kevés vagyonnal bíró 243; vagyonos 2. — Illetőségére nézve: belföldi 611; örökös tartománybeli 1. — Elő életére nézve: még nem volt büntetve 325. férfi, 49. nő; ki-hágás miatt már volt fenytve; 92. férfi, 28. nő; hasonmái büntetést miatt 64. férfi, 16. nő; külön nem büntetést fenytve vala 33. férfi, 5. nő. A büntetett nem ére nézve elíteltettn nyilvános erőszakoskodásért 25. személy, hivatalos hatalmával visszaélést: 2. hamis esküért: 2. kétfős házasságért 1. erőszakos nemi közönségsért: 3.; gyilkosság s rablókiosságsért 4.; gyermekgyilkosságért 3.; emberölésért 22; életbiztonság elleni vétségért 9.; magzat elhajtásért 1.; sujos testi sértésért 120.; — hamis vádért 3.; gyújtogatásért: 2.; tolvaj-ságsért: 250.; síkkasztásért 13; bírói zártörésért 65; rablásért 2.; zsarolásért 2.; Szándékos erőszakos kártétel s rongálásért: 6.; csalásért 37.; — váltohamisításért: 6.; hamis bukásért: 4; vétkes bukásért 7.; bűn elősegítésért: 16. — A büntetés mérvére nézve: Egy éven aluli börtönről: 521.; 1 — 5 évig tartóra: 86.; 5 — 10. évre: 3.; 10 — 20-évre 1.; halálra: 1. = együtt 612.

Keleti dolgok.

A hős jancsárok méltó utódai azon jól eső édes tudatban, hogy a szörnyű csatáért és a fagyvirágok mezején kigyózó viszonylagos ösveny mindannyian a Mohamed igerte huraldos és szörbétés paradicsomba vezetnek, halált megvető elszántsággal küzdöttek hitök és hazajóker!

A meges hősség, a határtalan önfeláldozás, a kiömlött vézörön nem termé meg gyümölcsöt... a gyaurok gyöztek és — az igazhírvök úgye elbukott... Allah így akarta, monák — és az igazhívó muzulman meghajtja fejét Allah akaratára... a fatum előtt.

Pedig a muzulmanok és szörnyű vesze nem lehetett Allah akaratára, — mert Allah — az isten, Allah jól Törökország bukása csupán és egyedül az ö-török pártnak és elfogult tudatlan fejének, Mahmud Damat pasának, sajátos művelt tekinthető.

Az orthodox török párt vezérfele az ösöt fanatizmus és éltető eleme az ösdi-szokások iránti előszeret, mely megveti az újabb kor, a fölvilágosodás minden modern észszerű újításait és mereven ragaszkodik a hagyományokhoz, az elmult dicsőséges idők mintához egy a harctérben, mint a közgazgatás terén is.

A reformpárt egy pillanatra gyözedelmeskedni látszott e maradók zömén; azonban bekövetkeztek a vész napjai, a régi elfogultság körjából még ki nem épült orthodox párt kényelmetlenül kezdte magát érezni az európai szabásu keretek között. A fűhő-fázh kapkodás, a habozás kora bekövetkezett. Vegre gyözedelmeskedett az armány a szultán sógora Mahmud Damat személyében, Mitnad száműzetésbe ment és Törökország a vész torkába rohant.

ez arány szerint kiszámítjuk, hogy hány üstökös jöhet közelbe a naphoz, mint a mennyire Neptun szokott járni, úgy találjuk, hogy 123000 ily üstökösök kell lenni. S e szám bizonyosan kicsin, mert hisz csak a megfigyelt, nem pedig a megjelent üstökösöket vettük a számítás alapjául.

Amny mindenesetre áll, bármennyi kifo gész tegyenek is az ily valószínűség-számítás ellen, hogy a boygók számánál hasonlíthatatlanul nagyobb a naprendszerünkhez tartozó üstökösök s azoknál megit a meteorok száma.

S mily változatosságba mutatnak az üstökösök! Egy sincs, legalább a nagyobbak közül, mely ép olyan volna mint a másik. Söt ugyanazon üstökös is meglepő változásokat, átalakulásokat tünet fel. Igaz, hogy ezek részben abból is kimagyarazhatók, hogy az üstökös a földhöz más más helyzetbe jó, más-más távolokban; de ez a felvétel egy magában még sem elég azon óriási változások kimagyarazására, melyekre néha alig kell egy pár óra; ott olyan folyamatoknak kell vége menniök, melyek az üstökös alakját nem csak látszólag változtatják meg.

Közönségesen minden nagyobb, szabad szemmel meglátható üstökösben kiválik az u. n. m. a g az üstökös legvilágosabb része, tömegének belsejében gyakran, de nem mindig közepén. Ezt a magrat ködszerű teyburök

A békekötés kényszerűsége tehát be is állott nemcsakára. A törökönél hagyományos kényelmi szokás volt, hogy kivált a legutóbbi időben rendszeren valamely nagyhatalom járszalagján vetették magukat. Törökországnak legutóbbi időben fenforgott pénzügyi zavaraiiban az orosz megvesztetést az angol sterlingek ellensúlyozták!

A porta a végszély pillanatában London felé hajolt. Server pasa külügyér jan. 8-án az angolokétt Muzurus pasához intézett sürgönyében fölkerít Derbyt, hogy Oroszországnál a fegyverszünet feltételei felől tudakozódjék. A törökök még mindig az angol tekintélyre támaszkodtak. Az angol cabinet azonban rosszul alkalmazott elővigyázatból a török külügyért egyenesen az orosz fővádi szállásra utasítá. És ezel magszakadt Angria és a porta között az érdekközösség. Az izolált Törökország Oroszország karjaiba dobta magát, hogy lábai elé ne kényeszerüljön borulni. Anglia pedig folytonosan fontoskodó ábrattalal interpelláltta Górcsakoffot — és nem tudott meg semmit. Nem hibét azonban, hogy Anglia törhetlen kalmárszelleme eltérje az ily fölsüllet, hajórája valószínűleg megszállta már azóta Gállipolót a Dardanellék e gibraltari kulcsát, és ha ez nem sikerül volna — Egyptussal foghatja magát kárpótolni. — A legközelebbi posta különben nem sokáig hagyand minket kétségben.

A hajtóvadászat.

Alig csatolom le derekamról a vadászövetet — mert most jöttem haza a vadászatról — egy levelet adnak kezembe, hogy ezt meg reggel közzétek azon titulusal: nagyon sürgős! Helyben! Ugyan ki küldhetne ezt olyan nagyon sürgösen, mikor tudnánk, hogy ma hajtóvadászat volt valék? ... Felbontom, majd csak kiül belőle... azért tehát ha van lelke az urnakirjon valamit, mert most nagyon megvagyunk szorulva a beszély elfogott a regény meg még nem kezdődök, a rövid mis-másnak nagy kelete vagyon pósta meg a hófúvás miatt már három napja, hogy nem érkezett. — Him... én... tárca-felét írjak... erre még nem adtam rá a fejemet soha... de — hát mi a manót tudjak én irni, hogy elolvassák és el ne dobják előre?... Igaz hogy... talán ez a legkisebb baj... elolvassák nem olvassák... hát még ezzel is kell törődni?... de még is, vajjon miről is kellene nekem írni...!

De nini! a kis Suhogó magára veszi a nagy galléros köpenyegét, elindul a „Biká-tól” egyenesen Késes-utczán keresztül vadászni, és leírja meg a zöld kaput is... aztán szöba áll a mi kedves Kossuth apánnkal is. — Hopsza, meg van! Hajtóvadászat, ezt írjak felül.

De hát alá mit?... A hajtóvadászatról írjak?... Igaz biz az, talán erről is lehetne valamit írni, megpróbáljuk; hiszen akárhány ember van aki nem látott még hajtóvadászatot, legalább elolvassa. Olyan embert is tudok a kinek három egymásután való estve mutatnak meg ugyanazon egy kutyám, először mint angol vizslát, másnap mint a legfinomabb kópót és harmadnap pedig mint hollandi agarat és azt monda rá, hogy most tudja már tehát mikülönbség van a vizsla és kópó között; csak azon csudálkozott: mi a veszekedett manónak tartok én háromféle kutyát mikor az sok kenyeret eszik? Ez már csak nem látott hajtóvadászator, olyan bizonyos mint hogy nekem csak egy vizsla kutyám van, legalább ez az egy elolvashatja, hogy milyen a hajtó vadászta, — tehát fogjunk hozzá.

Van azonban csóvátlan üstökös is. A szabad szemmel nem látható, u. n. távcsövi üstökösöknek ritkán van uszályok, gyakran magvok sincs, úgy hogy csak valami ködszerű tömeget látni, mely kivülről elmosódik, belseje azonban sem nem fényesebb, sem nem tömöttebb!!!

Es ez a csóva bárhol veszi magát, előállásának okvetlen a nap az oka. Mindig akkor kezd képződni, mikor az üstökös közelbe dik a naphoz, a közeledésor mindig jobban jobban nő, a naptól távzóva egy s lassanként elitnik egészen. Legnagyobb egy kis idővel azután, hogy az üstökös elérte pályájának azt a pontját, mely legközelebb van a naphoz, mintegy bizonyosául annak, hogy előállásának s kiterjedésének ez az óriás hőség az oka melyet a nap közelében ki kellett állnia.

(Folyt. köv.)

